

بررسی و تدوین شاخص‌های ارزیابی عملکرد نظام آموزش و پرورش در اجرای سند تحول بنیادین^۱

محمد عظیمی^۲

استادیار دانشگاه فرهنگیان، گروه آموزش ابتدایی، اردبیل، ایران

چکیده

هدف پژوهش حاضر تدوین شاخص‌های ارزیابی عملکرد نظام آموزش و پرورش در اجرای سند تحول بنیادین است. روش پژوهش ترکیبی از نوع اکتشافی (کیفی - کمی) بوده است. در بخش کیفی جامعه آماری پژوهش شامل همه اسناد منتشر شده (گزارش‌های پژوهشی، مقاله‌ها، مصاحبه‌ها، آیین نامه‌ها و غیره) و از محل دانشگاه‌ها، کنفرانس‌ها، همایش‌ها، نشریات، کتابها، پایگاه‌های اینترنتی در زمینه ارزیابی عملکرد آموزش و پرورش بود که از تعداد ۵۳ مقاله مرتبط، ۲۱ مقاله به عنوان نمونه انتخاب شد و در بخش کمی ۳۰ نفر از خبرگان به عنوان نمونه انتخاب شده بودند. ابزار مورد استفاده در این پژوهش، چک لیست تحلیل محتوای کیفی و پرسشنامه بود. روایی محتوایی ابزارها توسط اساتید حوزه مربوطه مورد تایید واقع شد. برای تعیین پایایی چک لیست از فرمول اسکات استفاده شد که میزان ۰/۷۳ به دست آمد. پایایی پرسشنامه نیز بر اساس ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۵ برآورد شد. برای تجزیه و تحلیل یافته‌ها از روش فراترکیب و برای اولویت بندی شاخص‌ها از روش سوارا با استفاده از نرم افزار MAXQDA استفاده شده است. بر اساس نتایج به دست آمده، مناسب بودن تخصص و تجربه ریاست آموزش و پرورش برای مدیریت و رهبری، تعداد اعضای هیئت علمی و کارشناسان خبره، میزان نوآوری، ابتکار و خلاقیت در فرایندهای اجرای سند، برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی بر اساس نیازسنجی و استفاده از رویه‌های روشن، نظام‌مند و علمی برای نیازسنجی جز شاخص‌های اول تا پنجم ارزیابی عملکرد نظام آموزش و پرورش در اجرای سند تحول بنیادین است.

واژه های کلیدی: ارزیابی عملکرد، شاخص‌های ارزیابی عملکرد، سند تحول بنیادین.

۱. مقدمه

موفقیت و بقای هر سازمانی به عملکرد آن سازمان بستگی دارد و نهاد آموزش و پرورش نیز از این قاعده مستثنی نیست. تمامی سازمان‌ها برای رسیدن به اهداف مشخص خود و همچنین پیشرفت‌های آتی، نیاز به ارزیابی و آگاهی از عملکرد خود دارند. ارزیابی عملکرد مجموعه اقداماتی است که به منظور افزایش میزان استفاده مطلوب از منابع و امکانات در راستای دستیابی به اهداف صورت می‌گیرد و شامل کمی کردن فعالیت‌های معین است. اکنون سیستم‌های آموزشی بیش از گذشته با چالش بهبود عملکرد خود و اثبات اینکه اقدامات مناسب برای تضمین بهره‌وری بیشتر صورت می‌گیرد، روبرو هستند. این تمایل به نتایج بهتر مستلزم وجود روش‌های بهتری برای اندازه‌گیری است تا بتوان آنها را بهتر درک کرد و در نهایت بهبود یافت (سوگول و جاگرد، ۲۰۰۷). در جهان متغیر امروزی، نیاز آموزش و پرورش به تحول اساسی و آگاهی نسبت به شرایط آینده تعلیم و تربیت، بیش از پیش احساس می‌گردد (ادهم، ۱۳۹۱).

در گذشته‌های دور، به دلیل کم بودن سطح دانش، این میل محدود به زمان‌های کوتاه در آینده بوده ولی امروزه با رشد شتابان علم و فناوری انسان به زمان‌های دور و دوره‌های بلند مدت می‌اندیشد. اجرای کامل سند تحول بنیادین گامی در راستای رسیدن به جامعه‌ی اسلامی است (محمودعلیلو و همکاران، ۱۳۹۴). همچنین اجرای سند تحول بنیادین نیازمند برنامه‌ریزی دقیق و مدیریت صحیح، حاکمیت نگاه عدالت محور، تعیین الگوی پیشرفت و مشارکت نخبگان و متخصصان است و منظور از عدالت به این معناست که باید تلاش کنیم تا آن جایی که متعلق به دولت و وزارت و دستگاه‌های موظف و مسئول هست، کیفیت را به نحو صحیحی توزیع کنیم. بنابراین باید توسعه و پیشرفت را بازشناسی کنیم، ببینیم برای کشور ما، برای جامعه ما، الگو و مدل پیشرفت چیست و یکی از ضرورت‌های تحول بنیادین استفاده از نخبگان و معلمان متخصص در امر آموزش ایده‌ال برای پیشرفت و نوسازی است (بذرافشان و همکاران، ۱۳۹۴). ابراهیمی و همکارانش (۱۳۹۰) بیان می‌کنند که تمامی سازمان‌ها برای رسیدن به اهداف مشخص خود و همچنین پیشرفت‌های آتی، به ارزیابی و آگاهی از عملکرد خود نیاز دارند. ارزیابی عملکرد از موضوعات مهم در تمامی سازمان‌ها بوده و هیچ سازمانی بدون سیستم ارزیابی عملکرد قابل تصور نیست (ترکاژوند، ۱۳۹۲). بررسی الگوهای ارزیابی عملکرد سازمان‌ها به طور عام و سازمان‌های ذیربط به آموزش و پرورش به طور خاص، این موضوع را نشان می‌دهد که هیچ الگوی فراگیری وجود ندارد که بتواند مورد استفاده‌ی تمامی سازمان‌ها قرار گیرد و هر سازمانی باید به طور مستقل اقدام به طراحی الگوی ارزیابی عملکرد خود بکند (یوسلیانیو همکاران، ۱۳۹۵). به عبارت دیگر، نظام مناسب ارزیابی عملکرد باید با توجه به شرایط سازمان طراحی شود. بسیاری از نویسندگان متفق‌القول هستند که نظام ارزیابی اثربخش عملکرد نظام آموزش و پرورش باید متناسب با بافت سیستم طراحی شود (باگت، ۲۰۱۴).

عملکرد و ارزیابی در همه سازمان‌ها و نهادها مطرح است که یکی از مهمترین این سازمانها، نظام آموزش و پرورش هر کشوری می‌باشد. زیرا توسعه بخش آموزش و پرورش شرط لازم برای توسعه هر کشوری است و ضرورت ارزیابی عملکرد و بهبود کارایی در مدارس به عنوان اصلی‌ترین نهاد آموزشی و پرورشی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد (مهاجران و قلعه‌ای، ۱۳۹۴، شکوهی و همکاران، ۱۳۹۷). نظام ارزیابی یکی از نیازهای اساسی سازمان‌ها برای آگاهی از میزان موفقیت فعالیت‌های خود به ویژه در محیط‌های پیچیده و پویا است؛ به طوری که نبود آن در سازمان را می‌توان به معنای عدم برقراری ارتباط با محیط درون و بیرون سازمان تلقی کرد که پیامد آن شکست و انحلال سازمان می‌باشد (آگاستانیو و همکاران، ۲۰۱۳). یکی از چالش‌های اساسی که امروزه برای مدیران وجود دارد، ارزیابی موفقیت سازمان و اجرای موثر راهبردها برای موفقیت آینده است که باعث شده مدیران همواره در

جستجوی راه حلی برای حصول اطمینان از اجرای راهبردهای خود بوده و در این میان ارزیابی عملکرد را به عنوان ابزاری برای کنترل اجرای راهبردهای خود برگزیدند (نجفی، ۱۳۹۱).

فرایند ارزیابی عملکرد شامل مجموعه‌ای از فعالیت‌ها و اقدامات با توالی و ترتیب خاص منطقی و هدف دار است و در فرایند ارزیابی عملکرد نیز هر مدل و الگویی که انتخاب شود، طی مراحل و رعایت نظم و توالی فعالیت‌های زیر می‌باشد. ۱. تدوین شاخص‌ها و ابعاد و محورهای مربوطه و تعیین واحد سنجش آنها، ۲. تعیین وزن شاخص‌ها به لحاظ اهمیت آنها و سقف امتیازات مربوطه، ۳. استانداردگذاری و تعیین وضعیت مطلوب هر شاخص، ۴. ابلاغ و اعلان انتظارات و شاخص‌ها به ارزیابی شونده، ۵. سنجش و اندازه‌گیری از طریق مقایسه عملکرد واقعی پایان دوره ارزیابی با استاندارد مطلوب و ۶. استخراج و تحلیل نتایج (جمال و همکاران، ۲۰۱۶). داشتن یک نظام ارزیابی عملکرد مناسب که بتواند معیارهای مقایسه را به درستی تعریف کند و موجب ایجاد یک سیستم تنبیه و پاداش مناسب شده و نقاط ضعف و قوت را مشخص کند (حیدری، ۱۳۹۷) یکی از نیازهای اساسی هر سازمانی است و سازمان آموزش و پرورش نیز از این قاعده مستثنی نیست با مشخص شدن اهمیت ارزیابی و بررسی عملکرد مدارس باید معیارهایی برای بررسی عملکرد مشخص نمود که این معیارها بر اساس هدف‌های مشخص شده مدارس خواهد بود. باید مشخص شود که مدارس مختلف برای سطح معینی از فعالیت‌های خود چه سطحی از نهاده‌ها را استفاده می‌کنند (کورکماز و همکاران، ۲۰۱۸). ارزیابی عملکرد سازمانها در جهت تصمیمات آتی آنها نقش اساسی دارد. در این راستا باید میزان کارایی و بهره‌وری سازمان‌ها مورد محاسبه قرار گیرد تا از این طریق بتوان در تصمیم‌سازی‌های آتی روند رشد اقتصادی را زیر نظر داشت (حسینی، ۱۳۹۴). حیدری و حسین نژاد (۱۳۹۳) در مطالعه‌ی خود در زمینه‌ی رویکردهای عدالت آموزشی (نگاهی به جایگاه عدالت آموزشی در سند تحول بنیادین نظام آموزش و پرورش ایران) به این نتیجه دست یافتند که سند تحول بنیادین نظام آموزش و پرورش بر رویکرد آرمان‌گرا و براساس آمیزه‌های از خوانش ایدئولوژیکی از دین تدوین شده است. از این رو، به نظر می‌رسد که سند در تحقق عدالت آموزش دارای چالش‌هایی است. این چالش‌ها از یک سو به ماهیت رویکرد آرمان‌گرایی و از سوی دیگر، به نگاه محدود ایدئولوژیکی به عدالت برمی‌گردد. به نظر می‌رسد تحقق عدالت آموزشی نیازمند رویکردی معنوی و تکثرگرا به انسان و جامعه است. درون مایه‌های چنین رویکردی را در درون سنت فکری و عرفانی اسلامی می‌توان باز یافت. همچنین بدای و همکاران^۱ (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان تدوین و اندازه‌گیری شاخص‌های کلیدی عملکرد در مؤسسات آموزش عالی به این نتیجه رسیدند که نرخ موفقیت تحصیلی فراگیران و ارزیابی برنامه آموزشی و تحصیلی از جمله شاخص‌های اساسی در این مؤسسات می‌باشد. آگوستینو همکاران^۲ (۲۰۱۲) در پژوهشی با عنوان طراحی سیستم ارزیابی عملکرد یک مرکز پژوهش فناوری در ایتالیا به این نتیجه رسیدند که پنج بعد و شاخص اثربخشی، کارایی، اثر، ریسک و شبکه در ارزیابی عملکرد نقش موثری دارند. بنابراین لزوم بهبود مستمر کیفیت آموزش مسئولان سازمان‌های آموزشی را بر آن داشته است تا ضمن بهبود عملکرد سازمانی خود با نگاه کیفی به آموزش نگرسته و سعی نمایند با ارائه راهبردهای اجرایی برنامه‌های آموزشی سازمان متبوع خود را در سملج مطلوب حفظ نمایند که انجام این کار منوط به اعمال مدیریت صحیح و داشتن نگرش مثبت به مفهوم آموزشی از یک سو و داشتن معیارها و شاخص‌های مناسب جهت ارزیابی عملکرد آموزشی از سوی دیگر است (کورکماز و همکاران، ۲۰۱۸). انتخاب مجموعه‌ای مناسب

1 . Badawy & et al

2. Agostino & et al

از شاخص‌های ارزیابی، از مهمترین مسائل سنجش و ارزیابی عملکرد سازمان‌ها است (بادوی و هکاران، ۲۰۱۹) بنا به نظر تارمینا و گا (۲۰۰۹)، انتخاب شاخص‌ها رابطه مستقیمی با موفقیت نظام ارزیابی عملکرد دارد. آنها انتخاب شاخص‌های ارزیابی عملکرد را از مهمترین مرحله‌های ارزیابی عملکرد قلمداد کرده‌اند. ارزیابی عملکرد سازمان آموزش و پرورش در اجرای سند تحول نیز نیازمند طراحی و تدوین شاخص‌های خاص و بومی این سازمان است، شاخص‌هایی که در راستای مأموریت‌ها، اهداف، راهبردها، فعالیت‌های اساسی سازمان، وظایف و فعالیت‌های کارکنان و نیز ملزومات مورد نظر برای انجام وظایف و فعالیت‌ها باشد. با توجه به اینکه سند تحول بنیادین یکی از اسناد مهم بالادستی نظام آموزش و پرورش است و همچنین محقق خود نیز به عنوان یکی از نیروهای مجری این سند در مدارس با این دغدغه روبرو بودم که آیا بعد از اجرای سند فوق، شاخص‌هایی برای ارزیابی اجرای این سند وجود دارد یا نه؟ و با توجه به مطالعه پیشینه، پژوهشی که به این امر پردازد، یافت شدند؛ لذا پژوهش حاضر به دنبال بررسی اسن سوال بود شاخص‌های ارزیابی عملکرد نظام آموزش و پرورش در اجرای سند تحول بنیادین کدامند؟ و اولویت این شاخص‌ها چگونه است؟

۱.۱. روش تحقیق

روش مورد استفاده در این تحقیق طرح‌های اکتشافی است پژوهش حاضر، بر اساس هدف یک پژوهش بنیادی است زیرا در صدد شناسایی شاخص‌های ارزیابی عملکرد نظام آموزش و پرورش در اجرای سند تحول بنیادین است. از سوی دیگر با توجه به اینکه در این پژوهش از روش‌های مطالعه کتابخانه‌ای و نیز روش‌های میدانی نظیر مطالعه مقالات و مصاحبه استفاده شده است، می‌توان بیان کرد که پژوهش حاضر بر اساس روش گردآوری داده‌ها یک پژوهش پیمایشی-مقطعی است. در نهایت باید اشاره کرد این مطالعه براساس رویکرد ترکیبی از نوع اکتشافی (کیفی و کمی) انجام شد. بدین معنی که براساس مطالعات کتابخانه‌ای، مقالات، بانک‌های اطلاعاتی و شبکه‌های کامپیوتری به شناسایی شاخص‌های ارزیابی عملکرد نظام آموزش و پرورش در اجرای سند تحول بنیادین مبادرت ورزیده شد و در نهایت با استفاده از روش کمی سوارا به اولویت‌بندی نهایی شاخص‌ها پرداخته می‌شود.

نمونه‌گیری مورد استفاده در این تحلیل، نمونه‌گیری هدف‌دار یا کیفی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش شامل همه اسناد منتشر شده (گزارش‌های پژوهشی، مقاله‌ها، مصاحبه‌ها، آیین‌نامه‌ها و غیره) و از محل دانشگاه‌ها، کنفرانس‌ها، همایش‌ها، نشریات، کتاب‌ها، پایگاه‌های اینترنتی در زمینه ارزیابی عملکرد آموزش و پرورش می‌باشد. در ارتباط با سند تحول بنیادین است که در آن‌ها به نوعی به مأموریت‌ها، اهداف، راهبردها، فعالیت‌های اساسی سازمان، وظایف و فعالیت‌های کارکنان و نیز ملزومات مورد نظر برای انجام وظایف و فعالیت‌های سازمان آموزش و پرورش پرداخته شده است (هولیوی^۱ و همکاران، ۲۰۱۰). بعد از استخراج شاخص‌های ارزیابی عملکرد برای رتبه‌بندی تدوین شاخص‌های ارزیابی عملکرد نظام آموزش و پرورش در اجرای سند تحول بنیادین در روش کیفی پرسشنامه‌ای تنظیم شد و این پرسشنامه با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند بین ۳۰ نفر از خبرگان توزیع شد که از نظر جنسیت ۲۰ نفر از خبرگان مرد و ۱۰ نفر زن بودند. روش‌های گردآوری اطلاعات در این پژوهش به دو دسته کتابخانه‌ای و میدانی تقسیم می‌شود.

۱. برای جمع‌آوری اطلاعات مربوط به ادبیات موضوع و پیشینه پژوهش از روش‌های کتابخانه‌ای استفاده شد که با مراجعه به مقالات، پایان نامه‌ها، کتب، طرح‌ها و مرتبط با موضوع پژوهش مبانی نظری و عملی مرتبط با پژوهش گردآوری شد. ۲. جهت گردآوری اطلاعات در جهت تدوین شاخص‌های ارزیابی عملکرد از روش میدانی استفاده شده است. بدین صورت که اسناد منتشر شده (گزارش‌های پژوهشی، مقاله‌ها، مصاحبه‌ها، آیین نامه‌ها و غیره) و از محل دانشگاه‌ها، کنفرانس‌ها، همایش‌ها، نشریات، کتابها، پایگاه‌های اینترنتی در زمینه ارزیابی عملکرد آموزش و پرورش گردآوری شد و ۲۱ پژوهش مرتبط از طریق چک لیست تحلیل محتوای کیفی مورد کندوکاو قرار گرفت. این چک لیست شامل سه بخش اصلی تم اصلی، تم فرعی و شناسه می باشد که محتوای مورد مطالعه پژوهش‌ها بر اساس این چک لیست مورد تجزیه و تحلیل کیفی قرار گرفت. همچنین برای رسیدن به قابلیت وابستگی یا همان پایایی، از راهکارهای زیر استفاده شد.

رسیدن به قابلیت وابستگی در طول طرح تحقیق: این بررسی شامل آزمون و مستندسازی فرایندهای بررسی است که در طول مرحله ی طرح تحقیق اتفاق می‌افتد، یعنی بررسی کننده موارد زیر را آزمون می کند:

الف) صحت فرایندهای دنبال شده

ب) قابل فهم بودن آن

ج) استفاده از مدارک و مستندات و شواهد کافی

ه) فراهم سازی مکانیسم های غلبه بر خطاها که کلیه موارد فوق در ایجاد وابستگی نقش مهمی را ایفا می‌کنند (حسینی و همکاران، ۱۳۹۴).

روایی ابزار مورد استفاده در این پژوهش مورد تایید اساتید حوزه مربوطه به ویژه استاد راهنما قرار گرفت که ابزار مورد استفاده را دارای روایی محتوایی و صوری دانسته اند.

برای اطمینان از پایایی چک لیست تحلیل محتوای کیفی، ابزار در اختیار دو نفر از صاحب‌نظران و کارشناسان ارشد قرار داده شد که به صورت موازی و همگام با تحقیق دو مقاله مرتبط را تحلیل محتوا نمایند. برای تامین پایایی چک لیست مورد استفاده از فرمول اسکات استفاده شد (زمانی، ۱۳۸۵) که مقدار ۷۳٪ به دست آمد که پایایی مطلوبی می باشد.

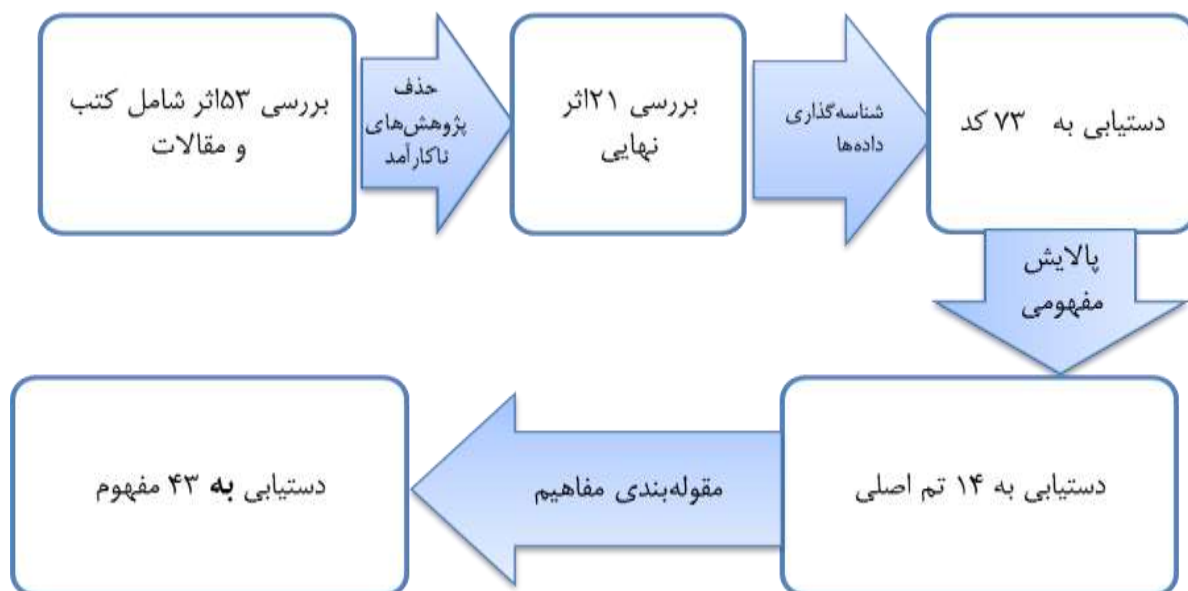
فرمول Pi اسکات به صورت زیر می‌باشد: این فرمول برای سنجش پایایی داده های اسمی طراحی شد. در این روش باید دو کدگذار (ارزیاب) داده ها را ارائه کنند و براساس همبستگی داده های این دو ارزیاب پایایی تعیین می شود.

$$\pi = \frac{\Pr(a) - \Pr(e)}{1 - \Pr(e)}$$

مقدار $\Pr(a)$ نمایانگر میزان توافق دو ارزیاب است و مقدار $\Pr(e)$ نیز نمایانگر میزان توافق مورد انتظار است.

۱.۲ یافته ها

الگوریتم اجرای پژوهش در شکل زیر نشان داده شده است که بر اساس این الگو، از بررسی ۲۱ اثر نهایی، ۷۳ کد شناسایی شد و بعد از پالایش دقیق این کدها ۱۴ تم اصلی شناسایی شد که در مجموع این ۱۴ تم دارای ۴۳ مفهوم می باشد:

شکل ۱. الگوریتم اجرای پژوهش

در این مرحله از روش فراترکیب، یافته‌های مراحل قبل ارائه می‌شود.

شناسایی شاخص‌های پژوهش

شاخص‌های به دست آمده به تعداد ۷۳ عدد از مقالات مذکور، در جدول زیر ارائه شده است:

جدول ۱. شاخص‌های استخراج شده از مقالات

ردیف	شاخص‌های استخراج شده
۱.	بودجه اختصاص یافته به مدارس
۲.	جذب اعتبارات مالی از منابع مختلف
۳.	مناسب بودن بودجه تخصیص داده شده به طرح‌های پژوهشی
۴.	درصد تخصیص بودجه به طرح‌های کاربردی
۵.	تعداد بانک‌های اطلاعاتی وزارت آموزش و پرورش
۶.	بهینه‌سازی و به‌روزرسانی بانک‌های اطلاعاتی موجود
۷.	به‌کارگیری فناوری اطلاعات به منظور تسهیل در اجرای فعالیت‌ها
۸.	سرعت و سهولت دسترسی به اینترنت با کیفیت
۹.	برخورداری از سخت‌افزارها و نرم‌افزارهای مورد نیاز
۱۰.	دسترسی به پایگاه‌های علمی
۱۱.	کیفیت مدیریت و رهبری نظام آموزش و پرورش
۱۲.	داشتن برنامه‌ی راهبردی
۱۳.	مناسب بودن تخصص و تجربه ریاست آموزش و پرورش برای مدیریت و رهبری
۱۴.	برخورداری نظام از فضا، تجهیزات و امکانات لازم
۱۵.	تعداد مدارس تحت پوشش آموزش و پرورش
۱۶.	برخورداری کتابخانه‌ها از فضا، تجهیزات و امکانات لازم

کیفیت فضا، تجهیزات و امکانات کتابخانه	۱۷.
تعداد کتاب‌های لاتین موجود در ارتباط با سند تحول	۱۸.
میزان استفاده از کتاب‌های مرتبط در اجرای سند	۱۹.
کیفیت فضا، تجهیزات و امکانات جهت استفاده از محتویات سند	۲۰.
تعداد دوره‌های آموزشی عمومی و تخصصی برگزار شده	۲۱.
تعداد اعضای هیئت علمی و کارشناسان خبره آموزش و پرورش	۲۲.
برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی بر اساس نیازسنجی	۲۳.
سنجش اثربخشی دوره‌ها و کارگاه‌های برگزار شده (ارزیابی دوره‌ها)	۲۴.
کیفیت دوره‌ها و کارگاه‌های برگزار شده	۲۵.
استفاده از رویه‌ای روشن، نظام‌مند و علمی برای نیازسنجی	۲۶.
میزان مرتبط بودن اولویت‌ها با نیازها و مسائل و مشکلات مهم آموزش و پرورش	۲۷.
نیازسنجی دوره‌ای به صورت سالیانه یا هر دو سال یکبار	۲۸.
شناسایی نیازهای واقعی	۲۹.
استفاده از شیوه‌ها و روش‌های متناسب با وضعیت مخاطبان	۳۰.
تعداد جلسه‌های برگزار شده میان دست‌اندرکاران و مجریان سند	۳۱.
تعداد نشست‌های برگزار شده به منظور ترویج و اشاعه یافته‌های سند	۳۲.
ارائه بازخورد لازم به مجریان پس از ارزیابی سند	۳۳.
ارزیابی گزارش‌های نهایی تحقیقات	۳۴.
اجرای دقیق آیین‌نامه نظارت بر کیفیت طرح‌های پژوهشی مرتبط سند	۳۵.
نظارت بر اجرای طرح‌های پژوهشی مرتبط بر حسب ضوابط و شرایط تعیین شده	۳۶.
سنجش صحت و دقت یافته‌های هر طرح پیش از اشاعه و کاربرد آن	۳۷.
تعداد کتاب‌های ترجمه شده در ارتباط با مفاهیم سند	۳۸.
تعداد سخنرانی‌های علمی برگزار شده	۳۹.
تعداد همایش‌های علمی برگزار شده	۴۰.
تعداد نشریات علمی منتشر شده	۴۱.
تعداد نمایشگاه‌های برگزار شده	۴۲.
کیفیت سخنرانی‌های علمی	۴۳.
کیفیت نمایشگاه‌های برگزار شده	۴۴.
کیفیت مقاله‌های منتشر شده	۴۵.
کیفیت همایش‌های برگزار شده	۴۶.
میزان کمک به اصلاح و بهبود فرایند یاددهی - یادگیری در کلاس درس	۴۷.
میزان پاسخ‌گویی به نیازهای مرتبط به اجرای سند توسط وزارت آموزش و پرورش	۴۸.
میزان موفقیت در زمینه نهادینه‌سازی، توسعه و گسترش فرهنگ اجرای سند در آموزش و پرورش	۴۹.
میزان توسعه و گسترش فعالیت‌های اجرای سند در عوامل (معلم، دانش‌آموز و غیره) در سطوح مختلف آموزش و پرورش	۵۰.
کمک به تسهیل و اثربخش ساختن تصمیمات در آموزش و پرورش با تولید دانش و اطلاعات مورد نیاز	۵۱.
میزان کمک به حل مسائل و مشکلات آموزش و پرورش	۵۲.
میزان کمک به پیشگیری از مواجهه نظام آموزشی با بحران‌ها	۵۳.

رضایت مراجعه‌کنندگان به آموزش و پرورش برای دریافت اطلاعات و خدمات	۵۴.
میزان رضایت شغلی اعضای هیئت علمی و کارکنان آموزش و پرورش	۵۵.
میزان موفقیت در زمینه هماهنگی و نظارت بر همه فعالیت‌های وزارت آموزش و پرورش	۵۶.
میزان حمایت سازمانی از نوآوری	۵۷.
تعداد پیشنهادهای نو اجرایی شده	۵۸.
میزان نوآوری، ابتکار و خلاقیت در فرایندهای اجرای سند	۵۹.
شناسایی نوآوری‌های نظام‌های آموزش و پرورش جهان و بومی‌سازی آن	۶۰.
تعداد طرح‌های انجام شده دارای ابتکار و نوآوری	۶۱.
مقرون به صرفه بودن تولیدات انجام گرفته نسبت به هزینه‌های انجام شده (نسبت برون‌داد به درون‌داد)	۶۲.
تعداد طرح‌های پایان یافته در چهارچوب هزینه‌های پیش‌بینی شده	۶۳.
تعداد طرح‌های پایان یافته در مدت زمان پیش‌بینی شده	۶۴.
تعداد اعضای هیئت علمی و کارشناسان عضو در مجامع معتبر داخلی و خارجی	۶۵.
تدریس اعضای هیئت علمی در مقاطع ارشد و دکتری	۶۶.
سردبیری، مدیر مسئولی و عضویت در هیئت تحریریه مجله	۶۷.
نظارت و داوری پایان نامه یا طرح پژوهشی و کتاب و غیره	۶۸.
برنامه‌ریزی و زمینه‌سازی مناسب برای انجام طرح‌های ملی و بین‌المللی	۶۹.
سازمان‌دهی و نظارت مناسب بر اجرای آزمون‌های تیمز و پرلز	۷۰.
ارزیابی گزارش‌های اقدام‌پژوهی بر اساس ضوابط و شرایط تعیین شده	۷۱.
کیفیت گزارش‌های اقدام‌پژوهی	۷۲.
ارزیابی از میزان اثربخشی برنامه معلم پژوهنده	۷۳.

تم‌های اصلی و فرعی پژوهش

از تعداد ۷۳ شاخص استخراج شده از متون مقالات مرتبط، با حذف شاخص‌های هم‌معنی و پرتکرار و در نهایت با مقوله و دسته‌بندی شاخص‌های نهایی، تم‌های اصلی، فرعی و شناسه‌های پژوهش حاصل گردید.

جدول ۲. تم اصلی، فرعی و شناسه‌های پژوهش

ردیف	تم اصلی	تم فرعی	شناسه
۱	درون دادها	بودجه و اعتبارات	۱. بودجه اختصاص یافته به مدارس
			۲. جذب اعتبارات مالی از منابع مختلف
			۳. مناسب بودن بودجه تخصیص داده‌شده به طرح‌های پژوهشی
			۴. درصد تخصیص بودجه به طرح‌های کاربردی
	منابع و تسهیلات		۵. بهینه‌سازی و به‌روزرسانی بانک‌های اطلاعاتی موجود
			۶. به‌کارگیری فناوری اطلاعات به‌منظور تسهیل در اجرای فعالیت‌ها
			۷. دسترسی به پایگاه‌های علمی

ردیف	تم اصلی	تم فرعی	شناسه	
۲	فرآیندها	آموزش و توانمندسازی	۸. کیفیت مدیریتی در نظام آموزش و پرورش	
			۹. تدوین برنامه‌های راهبردی	
			۱۰. مناسب بودن تخصص و تجربه ریاست آموزش و پرورش برای مدیریت و رهبری	
	تعیین نیازسنجی اولویتهای سند	آموزش و توانمندسازی	آموزش و توانمندسازی	۱۱. برخورداری کتابخانه‌ها از فضا، تجهیزات و امکانات لازم
				۱۲. کیفیت فضا، تجهیزات و امکانات کتابخانه
				۱۳. تعداد کتاب‌های لاتین موجود در ارتباط با سند تحول
				۱۴. میزان استفاده از کتاب‌های مرتبط در اجرای سند
				۱۵. کیفیت فضا، تجهیزات و امکانات جهت استفاده از محتویات سند
				۱۶. تعداد دوره‌های آموزشی عمومی و تخصصی برگزار شده
	اشاعه و کاربست یافته‌های پژوهشی مرتبط با سند	تعیین نیازسنجی اولویتهای سند	تعیین نیازسنجی اولویتهای سند	۱۷. تعداد اعضای هیئت علمی و کارشناسان خبره آموزش و پرورش
				۱۸. برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی بر اساس نیازسنجی
				۱۹. استفاده از رویه‌ای روشن، نظام‌مند و علمی برای نیازسنجی
	نظارت و ارزیابی آموزش و پرورش	برون‌دادها	نظارت و ارزیابی آموزش و پرورش	۲۰. میزان مرتبط بودن اولویت‌ها با نیازها و مسائل و مشکلات مهم سازمان
				۲۱. استفاده از شیوه‌ها و روش‌های متناسب با وضعیت مخاطبان
				۲۲. تعداد جلسات برگزار شده مجریان سند
۲۳. ارائه بازخورد لازم به مجریان پس از ارزیابی سند				
۲۴. ارزیابی گزارش‌های نهایی تحقیقات				
۲۵. اجرای دقیق آیین‌نامه نظارت بر کیفیت طرح‌های پژوهشی مرتبط سند				
پیامدها و اثرات	دستاوردهای سند در آموزش و پرورش	دستاوردهای سند در آموزش و پرورش	۲۶. نظارت بر اجرای طرح‌های پژوهشی مرتبط برحسب ضوابط و شرایط تعیین شده	
			۲۷. تعداد کتاب‌های ترجمه شده در ارتباط با مفاهیم سند	
			۲۸. تعداد و کیفیت سخنرانی‌ها، همایش‌ها، نشریات، نمایشگاه‌های برگزار شده	
۴	پیامدها و اثرات	اجرای سند در آموزش و پرورش	۲۹. میزان پاسخ‌گویی به نیازهای مرتبط به اجرای سند	
			۳۰. دستیابی به موفقیت در زمینه نهادینه‌سازی، توسعه و گسترش فرهنگ اجرای سند	
			۳۱. میزان کمک به پیشگیری از مواجهه نظام آموزشی با بحران‌ها	

ردیف	تم اصلی	تم فرعی	شناسه
۵	محتوای استاد	نوآوری	۳۲. رضایت مراجعه‌کنندگان به سازمان برای دریافت اطلاعات و خدمات
			۳۳. میزان رضایت شغلی اعضای هیئت علمی و کارکنان سازمان
	کارایی	کارایی	۳۴. میزان حمایت سازمانی از نوآوری
			۳۵. میزان نوآوری، ابتکار و خلاقیت در فرایندهای اجرای سند
	فعالیت های علمی جانبی اعضای هیئت علمی و کارشناسان	کارایی	۳۶. تعداد طرح‌های پایان یافته در چهارچوب هزینه‌های مشخص
			۳۷. تعداد طرح‌های پایان یافته در مدت زمان پیش‌بینی شده
	فعالیت های علمی جانبی اعضای هیئت علمی و کارشناسان	کارایی	۳۸. تعداد اعضای هیئت علمی و کارشناسان عضو در مجامع معتبر داخلی و خارجی
			۳۹. تدریس اعضای هیئت علمی در مقاطع ارشد و دکتری
	طرح‌های ملی و بین‌المللی	کارایی	۴۰. سردبیری، مدیر مسئولی و عضویت در هیئت تحریریه مجله
			۴۱. برنامه‌ریزی و زمینه‌سازی مناسب برای انجام طرح‌های ملی و بین‌المللی
طرح‌های ملی و بین‌المللی	کارایی	۴۲. ارزیابی گزارش‌های اقدام‌پژوهی بر اساس ضوابط و شرایط تعیین شده	
		۴۳. کیفیت گزارش‌های اقدام‌پژوهی	

اولویت‌بندی شاخص‌های ارزیابی عملکرد با روش سوارا

در ادامه جهت اولویت‌بندی شاخص‌های ارزیابی عملکرد نظام آموزش و پرورش از روش سوارا استفاده شده است. در روش سوارا ابتدا کارشناسان، معیارها را به ترتیب اهمیت مرتب می‌کنند. مهمترین معیار ابتدا قرار می‌گیرد و امتیاز یک را می‌گیرد. در نهایت مولفه‌های کیفیت خدمات الکترونیک بیمه براساس مقادیر متوسط اهمیت نسبی رتبه‌بندی می‌شوند. ابتدا مولفه‌های کیفیت خدمات الکترونیک بیمه براساس میزان اهمیت براساس میزان اهمیت مرتب شده‌اند. سپس اهمیت نسبی هر معیار نسبت به معیارهای قبلی مشخص شده است. برای مثال میزان اهمیت نسبی شاخص اول به شاخص دوم میزان $0/16$ تعیین شده است. میزان اهمیت نسبی شاخص دوم به شاخص سوم میزان $0/31$ تعیین شده است. به همین ترتیب اهمیت نسبی تمامی معیارها نسبت به معیار سطح بالاتر خود تعیین شده است. به این ترتیب وزن نهایی هر عنصر به دست آمده است.

جدول ۳. مولفه‌های ارزیابی عملکرد با روش سوارا

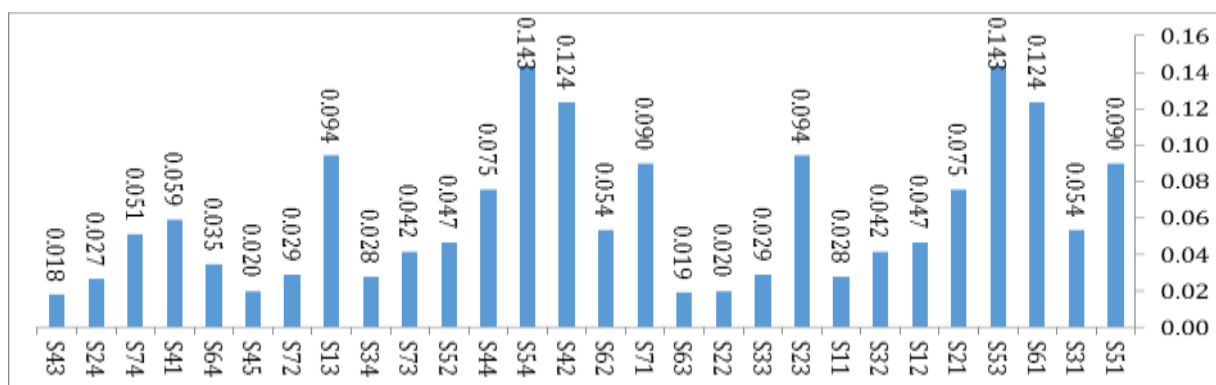
معیار	کد معیار	وزن نرمال
مناسب بودن تخصص و تجربه ریاست آموزش و پرورش برای مدیریت و رهبری	S01	۰.۱۴۰۶
تعداد اعضای هیئت علمی و کارشناسان خبره آموزش و پرورش	S02	۰.۱۲۱۲
میزان نوآوری، ابتکار و خلاقیت در فرایندهای اجرای سند	S03	۰.۰۹۲۵
برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی بر اساس نیازسنجی	S04	۰.۰۸۸۱
استفاده از رویه‌ای روشن، نظام‌مند و علمی برای نیازسنجی	S05	۰.۰۷۴۰

۰.۰۵۸۳	S06	مناسب بودن بودجه تخصیص داده شده به طرح‌های پژوهشی
۰.۰۵۲۵	S07	میزان حمایت سازمانی از نوآوری
۰.۰۵۰۰	S08	ارزیابی گزارش‌های اقدام پژوهی بر اساس ضوابط و شرایط تعیین شده
۰.۰۴۵۹	S09	میزان پاسخ‌گویی به نیازهای مرتبط به اجرای سند
۰.۰۴۱۰	S10	میزان استفاده از کتاب‌های مرتبط در اجرای سند
۰.۰۳۳۹	S11	تعداد کتاب‌های لاتین موجود در ارتباط با سند تحول
۰.۰۲۸۷	S12	کیفیت گزارش‌های اقدام پژوهی
۰.۰۲۳۰	S13	جذب اعتبارات مالی از منابع مختلف
۰.۰۱۹۵	S14	کیفیت فضا، تجهیزات و امکانات جهت استفاده از محتویات سند
۰.۰۱۴۸	S15	تعداد دوره‌های آموزشی عمومی و تخصصی برگزار شده
۰.۰۱۴۳	S16	بهینه‌سازی و به‌روزرسانی بانک‌های اطلاعاتی موجود
۰.۰۱۲۹	S17	به‌کارگیری فناوری اطلاعات به‌منظور تسهیل در اجرای فعالیت‌ها
۰.۰۱۰۶	S18	کیفیت مدیریتی در نظام آموزش و پرورش
۰.۰۰۹۸	S19	تدوین برنامه‌های راهبردی
۰.۰۰۹۶	S20	برخورداری کتابخانه‌ها از فضا، تجهیزات و امکانات لازم
۰.۰۰۸۸	S21	ارزیابی گزارش‌های نهایی تحقیقات
۰.۰۰۷۹	S22	میزان مرتبط بودن اولویت‌ها با نیازها و مسائل و مشکلات مهم سازمان
۰.۰۰۶۵	S23	تعداد اعضای هیئت علمی و کارشناسان عضو در مجامع معتبر داخلی و خارجی
۰.۰۰۴۹	S24	میزان کمک به پیشگیری از مواجهه نظام آموزشی با بحران‌ها
۰.۰۰۴۶	S25	تعداد کتاب‌های ترجمه شده در ارتباط با مفاهیم سند
۰.۰۰۴۶	S26	تعداد طرح‌های پایان یافته در مدت زمان پیش‌بینی شده
۰.۰۰۴۲	S27	میزان رضایت شغلی اعضای هیئت علمی و کارکنان سازمان
۰.۰۰۳۵	S28	تعداد جلسات برگزار شده مجریان سند
۰.۰۰۳۳	S29	رضایت مراجعه‌کنندگان به سازمان برای دریافت اطلاعات و خدمات
۰.۰۰۳۱	S30	برنامه‌ریزی و زمینه‌سازی مناسب برای انجام طرح‌های ملی و بین‌المللی
۰.۰۰۲۹	S31	اجرای دقیق آیین‌نامه نظارت بر کیفیت طرح‌های پژوهشی مرتبط سند
۰.۰۰۲۴	S32	دستیابی به موفقیت در زمینه نهادینه‌سازی، توسعه و گسترش فرهنگ اجرای سند
۰.۰۰۲۳	S33	نظارت بر اجرای طرح‌های پژوهشی مرتبط برحسب ضوابط و شرایط تعیین شده
۱	جمع کل	

جدول ۴. اولویت‌بندی عوامل ارزیابی عملکرد خدمات با روش سوارا

کد معیار	متوسط اهمیت نسبی	Kj	وزن اولیه	وزن نرمال
S01	۱	۱	۱	۰.۱۴۰۶
S02	۰.۱۶	۱.۱۶	۰.۸۶۲	۰.۱۲۱۲
S03	۰.۳۱	۱.۳۱	۰.۶۵۸	۰.۰۹۲۵
S04	۰.۰۵	۱.۰۵	۰.۶۲۷	۰.۰۸۸۱
S05	۰.۱۹	۱.۱۹	۰.۵۲۷	۰.۰۷۴۰
S06	۰.۲۷	۱.۲۷	۰.۴۱۵	۰.۰۵۸۳

کد معیار	متوسط اهمیت نسبی	Kj	وزن اولیه	وزن نرمال
S07	۰.۱۱	۱.۱۱	۰.۳۷۴	۰.۰۵۲۵
S08	۰.۰۵	۱.۰۵	۰.۳۵۶	۰.۰۵۰۰
S09	۰.۰۹	۱.۰۹	۰.۳۲۶	۰.۰۴۵۹
S10	۰.۱۲	۱.۱۲	۰.۲۹۱	۰.۰۴۱۰
S11	۰.۲۱	۱.۲۱	۰.۲۴۱	۰.۰۳۳۹
S12	۰.۱۸	۱.۱۸	۰.۲۰۴	۰.۰۲۸۷
S13	۰.۲۵	۱.۲۵	۰.۱۶۳	۰.۰۲۳۰
S14	۰.۱۸	۱.۱۸	۰.۱۳۸	۰.۰۱۹۵
S15	۰.۳۱	۱.۳۱	۰.۱۰۶	۰.۰۱۴۸
S16	۰.۰۴	۱.۰۴	۰.۱۰۲	۰.۰۱۴۳
S17	۰.۱۱	۱.۱۱	۰.۰۹۲	۰.۰۱۲۹
S18	۰.۲۱	۱.۲۱	۰.۰۷۶	۰.۰۱۰۶
S19	۰.۰۹	۱.۰۹	۰.۰۶۹	۰.۰۰۹۸
S20	۰.۰۱۳	۱.۰۱۳	۰.۰۶۸	۰.۰۰۹۶
S21	۰.۰۹	۱.۰۹	۰.۰۶۳	۰.۰۰۸۸
S22	۰.۱۲	۱.۱۲	۰.۰۵۶	۰.۰۰۷۹
S23	۰.۲۲	۱.۲۲	۰.۰۴۶	۰.۰۰۶۵
S24	۰.۳۱	۱.۳۱	۰.۰۳۵	۰.۰۰۴۹
S25	۰.۰۷	۱.۰۷	۰.۰۳۳	۰.۰۰۴۶
S26	۰.۰۱۱	۱.۰۱۱	۰.۰۳۲	۰.۰۰۴۶
S27	۰.۰۹	۱.۰۹	۰.۰۳۰	۰.۰۰۴۲
S28	۰.۲۱	۱.۲۱	۰.۰۲۵	۰.۰۰۳۵
S29	۰.۰۴	۱.۰۴	۰.۰۲۴	۰.۰۰۳۳
S30	۰.۰۶	۱.۰۶	۰.۰۲۲	۰.۰۰۳۱
S31	۰.۰۸	۱.۰۸	۰.۰۲۱	۰.۰۰۲۹
S32	۰.۱۹	۱.۱۹	۰.۰۱۷	۰.۰۰۲۴
S33	۰.۰۶	۱.۰۶	۰.۰۱۶	۰.۰۰۲۳

شکل ۲. وزن نهایی مولفه‌های کیفیت خدمات با روش سوارا

براساس نتایج به دست آمده:

شاخص مناسب بودن تخصص و تجربه ریاست آموزش و پرورش برای مدیریت و رهبری با وزن ۰.۱۴۱ در اولویت نخست قرار دارد.

شاخص تعداد اعضای هیئت علمی و کارشناسان خبره آموزش و پرورش با وزن ۰.۱۲۱ در اولویت دوم قرار دارد.

شاخص میزان نوآوری، ابتکار و خلاقیت در فرایندهای اجرای سند با وزن ۰.۰۹۲ در اولویت سوم قرار دارد.

شاخص برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی بر اساس نیازسنجی با وزن ۰.۰۸۸ در اولویت چهارم قرار دارد.

شاخص استفاده از رویه‌ای روشن، نظام‌مند و علمی برای نیازسنجی با وزن ۰.۰۷۴ در اولویت پنجم قرار دارد.

شاخص مناسب بودن بودجه تخصیص داده‌شده به طرح‌های پژوهشی با وزن ۰.۰۵۸ در اولویت ششم قرار دارد.

شاخص میزان حمایت سازمانی از نوآوری با وزن ۰.۰۵۳ در اولویت هفتم قرار دارد.

شاخص ارزیابی گزارش‌های اقدام‌پژوهی بر اساس ضوابط و شرایط تعیین شده با وزن ۰.۰۵ در اولویت هشتم قرار دارد.

شاخص میزان پاسخ‌گویی به نیازهای مرتبط به اجرای سند با وزن ۰.۰۴۶ در اولویت نهم قرار دارد.

شاخص میزان استفاده از کتاب‌های مرتبط در اجرای سند با وزن ۰.۰۴۱ در اولویت دهم قرار دارد.

شاخص تعداد کتاب‌های لاتین موجود در ارتباط با سند تحول با وزن ۰.۰۳۴ در اولویت یازدهم قرار دارد.

شاخص کیفیت گزارش‌های اقدام‌پژوهی با وزن ۰.۰۲۹ در اولویت دوازدهم قرار دارد.

شاخص جذب اعتبارات مالی از منابع مختلف با وزن ۰.۰۲۳ در اولویت سیزدهم قرار دارد.

شاخص کیفیت فضا، تجهیزات و امکانات جهت استفاده از محتویات سند با وزن ۰.۰۱۹ در اولویت چهاردهم قرار دارد.

شاخص تعداد دوره‌های آموزشی عمومی و تخصصی برگزارشده با وزن ۰.۰۱۵ در اولویت پانزدهم قرار دارد.

شاخص بهینه‌سازی و به‌روزرسانی بانک‌های اطلاعاتی موجود با وزن ۰.۱۴ در اولویت شانزدهم قرار دارد.

شاخص به‌کارگیری فناوری اطلاعات به‌منظور تسهیل در اجرای فعالیت‌ها با وزن ۰.۰۱۳ در اولویت هفدهم قرار دارد.

شاخص کیفیت مدیریتی در نظام آموزش و پرورش با وزن ۰.۰۱۱ در اولویت هیجدهم قرار دارد.

شاخص تدوین برنامه‌های راهبردی با وزن ۰.۰۱ در اولویت نوزدهم قرار دارد.

شاخص برخورداری کتابخانه‌ها از فضا، تجهیزات و امکانات لازم با وزن ۰.۰۱ در اولویت بیستم قرار دارد.

شاخص ارزیابی گزارش‌های نهایی تحقیقات با وزن ۰.۰۰۹ در اولویت بیست و یکم قرار دارد.

شاخص میزان مرتبط بودن اولویت‌ها با نیازها و مسائل و مشکلات مهم سازمان با وزن ۰.۰۰۸ در اولویت بیست و دو قرار دارد.

شاخص تعداد اعضای هیئت علمی و کارشناسان عضو در مجامع معتبر داخلی و خارجی با وزن ۰.۰۰۶ در اولویت بیست و سه قرار دارد.

شاخص میزان کمک به پیشگیری از مواجهه نظام آموزشی با بحران‌ها با وزن ۰.۰۰۵ در اولویت بیست و چهارم قرار دارد.

شاخص تعداد کتاب‌های ترجمه شده در ارتباط با مفاهیم سند با وزن ۰.۰۰۵ در اولویت بیست و پنجم قرار دارد. شاخص تعداد طرح‌های پایان یافته در مدت زمان پیش‌بینی شده با وزن ۰.۰۰۵ در اولویت بیست و ششم قرار دارد. شاخص میزان رضایت شغلی اعضای هیئت علمی و کارکنان سازمان با وزن ۰.۰۰۴ در اولویت بیست و هفتم قرار دارد.

شاخص تعداد جلسات برگزار شده مجریان سند با وزن ۰.۰۰۳ در اولویت بیست و هشتم قرار دارد. شاخص رضایت مراجعه‌کنندگان به سازمان برای دریافت اطلاعات و خدمات با وزن ۰.۰۰۳ در اولویت بیست و نهم قرار دارد.

شاخص برنامه‌ریزی و زمینه‌سازی مناسب برای انجام طرح‌های ملی و بین‌المللی با وزن ۰.۰۰۳ در اولویت سی‌ام قرار دارد.

شاخص اجرای دقیق آیین‌نامه نظارت بر کیفیت طرح‌های پژوهشی مرتبط سند با وزن ۰.۰۰۳ در اولویت سی و یکم قرار دارد.

شاخص دستیابی به موفقیت در زمینه نهادینه‌سازی، توسعه و گسترش فرهنگ اجرای سند با وزن ۰.۰۰۲ در اولویت سی و دوم قرار دارد.

شاخص نظارت بر اجرای طرح‌های پژوهشی مرتبط برحسب ضوابط و شرایط تعیین شده با وزن ۰.۰۰۲ در اولویت سی و سوم قرار دارد.

۲. بحث و نتیجه گیری

آموزش و پرورش مبدأ توسعه کلان کشور است. برای توسعه باید از آموزش و پرورش شروع کرد و این خود نیازمند آن است که ما آموزش و پرورش توسعه یافته داشته باشیم. هم مساله آموزش نشان می‌دهد که بدون یک نظام آموزشی توسعه یافته، نمی‌توان به توسعه یافتگی نایل شد و هم بدون تربیت نسل آینده که هم توسعه یافته باشند و هم قطار توسعه را بر دوش ریل توانمندی‌های خود حمل کنند، دستیابی به توسعه میسر نمی‌شود. توسعه درون‌زا با اتکا بر توان داخلی و ظرفیت‌های درون سیستمی و با اتکای بر منابع مادی و معنوی و با رسیدن به مدلی بومی می‌تواند هم قابلیت اجرا داشته باشد و هم تداوم پیدا کند. آموزش سنگ بنای نوسازی انسانی است و نوسازی آموزشی یکی از ارکان مهم توسعه همه جانبه محسوب می‌شود. در همین راستا بررسی و تدوین شاخص‌های ارزیابی عملکرد نظام آموزش و پرورش در اجرای سند تحول بنیادین یکی از شاخص‌های مهم و اصلی و زیر بنای توسعه کلان جامعه در همه ابعاد آن می‌باشد (ادهم، ۱۳۹۱)؛ لذا به منظور بررسی شاخص‌های ارزیابی عملکرد نظام آموزش و پرورش در اجرای سند تحول بنیادین از روش کیفی استفاده شد، بر اساس نتایج به دست آمده، تم‌های مد نظر در ارزیابی عملکرد شامل بودجه و اعتبارات، منابع و تسهیلات، مدیریت و رهبری، فضا و تجهیزات، آموزش و توانمندسازی، تعیین نیازسنجی، اولویتهای سند، اشاعه و کاربست یافته‌های پژوهشی مرتبط با سند، نظارت و ارزیابی آموزش و پرورش، دستاوردهای سند در آموزش و پرورش، اجرای سند در آموزش و پرورش، نوآوری، کارایی، فعالیت‌های علمی جانبی اعضای هیئت علمی و کارشناسان و طرح‌های ملی و بین‌المللی می‌باشد و شاخص‌های ارزیابی عملکرد نظام آموزش و پرورش در اجرای سند تحول بنیادین شامل بودن تخصص و تجربه ریاست آموزش و پرورش برای مدیریت و رهبری، تعداد اعضای هیئت علمی و کارشناسان خبره آموزش و پرورش، میزان نوآوری، ابتکار و خلاقیت در فرایندهای اجرای سند، برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی بر اساس نیازسنجی، استفاده از رویه‌های روشن، نظام‌مند و علمی برای نیازسنجی می‌باشند. با شناخت دقیق این شاخص‌ها، می‌توان

ارزیابی مطلوبی از عملکرد نظام آموزش و پرورش در اجرای سند تحول بنیادین به عمل آورد و با ارزیابی مناسب و مطلوب از وضعیت عملکرد این نهاد، می‌توان به نکات قوت و ضعف عملکرد نظام آموزش و پرورش در راستای اجرای سند تحول بنیادین پی برد و نقاط ضعف عملکرد مورد مذاقه قرار گرفته و راهکارهای ترمیمی اجرایی شود. براساس نتایج به دست آمده، شاخص‌های ارزیابی عملکرد نظام آموزش و پرورش در اجرای سند تحول بنیادین از ترکیب مطالعات دو پیشنهاد کلی به مدیران آموزش و پرورش توصیه می‌شود. اول اینکه، به منظور اجرای سند تحول بنیادین لازم است ارتقای جایگاه آموزش و پرورش در جامعه به عنوان نهاد مولد سرمایه انسانی و اجتماعی و موتور توسعه و پیشرفت کشور در نظر بگیرند و همچنین ارتقای منزلت و تأمین معیشت معلمان به عنوان اصلی‌ترین مؤلفه تعلیم و تربیت و قوی‌ترین عامل تحول‌آفرین در سیستم آموزشی نظام آموزش و پرورش می‌توان اشاره کرد. اما پیشنهاد دوم اینکه تأمین منابع مالی و امکانات مورد نیاز کیفیت‌آفرینی در آموزش و پرورش توسط نهادهای تخصصی دهنده منابع و جذب و تربیت نیروی انسانی با انگیزه و دارای شایستگی‌های حرفه‌ای متناسب با نیازهای کمی و کیفی آموزشی و تربیتی با توجه به بازنشستگی هر ساله کارکنان آموزش و پرورش در نظر گرفته شود. بر اساس نتایج به دست آمده، مناسب بودن تخصص و تجربه ریاست آموزش و پرورش برای مدیریت و رهبری، تعداد اعضای هیئت علمی و کارشناسان خبره، میزان نوآوری، ابتکار و خلاقیت در فرایندهای اجرای سند، برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی بر اساس نیازسنجی و استفاده از رویه‌ای روشن، نظام‌مند و علمی برای نیازسنجی جز شاخص‌های اول تا پنجم ارزیابی عملکرد نظام آموزش و پرورش در اجرای سند تحول بنیادین می‌باشد. تناسب تخصص مدیریت آموزش و پرورش به عنوان عنصر اصلی در اجرای سند تحول همواره مورد تأکید است، چرا که مدیر متخصص می‌تواند بسترهای لازم را برای اجرای سند تحول بنیادین فراهم سازد. از طرفی وجود اعضای هیئت علمی و کارشناسان خبره در جمع آموزش و پرورش زمینه لازم را برای اجرای صحیح و واقع بینانه سند تحول فراهم خواهد ساخت. ضمناً نوآوری، ابتکار و خلاقیت در فرایندهای اجرایی سند از سوی عاملان اجرایی ضامن موفقیت اجرای این سند می‌باشد. همچنین برگزاری کارگاه‌های آموزشی در راستای استفاده و اجرای درست این سند شاخصی اساسی برای ارزیابی عملکرد نهاد آموزش و پرورش است.

بنابراین در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش باید نقش همه این دستگاه‌ها به صورت شفاف اشاره گردد. ضمانت‌های اجرایی سند و مسئولیت‌های مستقیم هر کدام از دستگاه‌ها باید به صورت شفاف اشاره شده و در صورت عمل نکردن به این مصوبات، راه کار اعمال قانون، اعمال نظارت و اصلاح مسیر مشخص گردد. بنابراین پیشنهادات زیر به مدیران و سازمان‌های مربوطه پیشنهاد می‌شود:

بررسی میزان هم‌سویی مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش با سند راهبردی تحول

بررسی میزان هم‌سویی مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش با برنامه درسی ملی

بررسی میزان هم‌سویی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش با نقشه جامع علمی کشور

بررسی میزان موفقیت دوساله سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در تحقق برنامه‌های پیش‌بینی شده

بررسی میزان آشنایی مربیان و معلمان کشور با سند تحول بنیادین آموزش و پرورش

ایجاد گفتمان و ترویج معانی مورد تأیید سند تحول و گفتمان‌سازی سند متناسب با سطوح مختلف مخاطبین و ذی‌ربطان تحول در آموزش و پرورش (اعم از مدیران، کارشناسان و معلمان) با روش‌های همچون تأکید بر تبیین چرخش‌های تحول بنیادین، عدم انحصار در ارائه و اتخاذ رویکرد تبلیغ به جای ابلاغ در اجرای سند تحول. لذا پیشنهادات این مقوله را اینگونه می‌توان اشاره کرد:

تهیه شناسنامه اختصاصی هر راهکار که در آن ضمن تبیین وجوه مدنظر تدوین کنندگان، جزئیاتی همچون توصیف وضع موجود و مطلوب مربوطه و شاخص‌های ارزیابی نیز ذکر گردد.

تهیه نسخه ترویجی مبانی نظری سند تحول با زبان ساده و به دور از ابهام به‌ویژه برای مخاطبینی که آشنایی اولیه با مباحث فلسفی ندارند.

ترویج و حمایت از مطالعات سیاست‌پژوهانه و برنامه‌ریزی راهبردی در حوزه تعلیم و تربیت به‌ویژه مستندسازی تجربیات تدوین اسناد راهبردی آموزش و پرورش کشور با هدف غنا بخشی به ادبیات این حوزه و قابل استفاده نموده از تجربیات مذکور در اقدامات بعدی

اصلاح چشم‌انداز سند تحول بنیادین با درج ویژگی‌های ملموس و عینی نظام آموزش و پرورش کشور در افق ۱۴۰۴ باید مورد توجه قرار بگیرد.

منابع

- بذرافشان مقدم، مجتبی، شوقی، مریم، رحمان خواه، راحیل (۱۳۹۴). « جایگاه نظارت و راهنمایی تعلیماتی در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش ». **مجله پژوهشنامه مبانی تعلیم و تربیت**. ۵(۲). ۲۲-۴۳.
- پیروانی نیا، پونه، پیروانی نیا، پگاه (۱۳۹۲). « تحلیل سند تحول بنیادین آموزش و پرورش از نظر میزان اهمیت به یادگیری سازمانی ». **مجله میان رشته ای آموزش مجازی در علوم پزشکی**، ۴ (۳). ۱-۹.
- ترکاش‌وند، مراد (۱۳۹۲) **بررسی و نقد مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش**. همایش ملی انجمن فلسفه تعلیم و تربیت ایران.
- حسینی، مهدی، قادری، علی، دروار، زینب، کرمی، محبوبه (۱۳۹۴). **جایگاه هوشمند سازی مدارس در سند تحول بنیادین در چشم انداز ۱۴۰۴**، اولین همایش علمی پژوهشی روانشناسی، علوم تربیتی و آسیب شناسی جامعه.
- حیدری، فاطمه (۱۳۹۷). **نگاهی به جایگاه مدارس هوشمند در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش**، چهارمین همایش علمی پژوهشی استانی از نگاه معلم، میناب، آموزش و پرورش شهرستان میناب.
- شکوهی امیرآبادی، لیلا، علی، دلاور، سروک، لطف اله، عباسی کوشکی، شیرین (۱۳۹۷). « تحلیل محتوای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش بر اساس خلاقیت و شادکامی ». **ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی**. ۸(۳). ۱۶۵-۱۹۲.
- شورای عالی آموزش و پرورش (۱۳۹۰). **سند تحول بنیادین آموزش و پرورش**.
- محمدی محمودعلیلو، یاسر، محبی، محمد، محمدی، زهرا (۱۳۹۴). **بررسی شاخص های سند تحول بنیادین آموزش و پرورش کشور**، سومین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی.
- مهاجران، بهناز، قلعه ای، علیرضا، رحمانی، عین الله (۱۳۹۴). **مدل جامع ارزیابی عملکرد مدارس با الگوی تلفیقی کارت امتیازی متوازن - تحلیل پوششی داده‌ها**، سومین کنفرانس بین المللی مدیریت، اقتصاد و حسابداری.
- نجفی، ابراهیم، احمدی، حسین (۱۳۹۱). « اهمیت، نقش و کارکرد خانواده از دیدگاه اسلام و بررسی جایگاه آن در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش ». **فصلنامه خانواده و پژوهش - پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش**. ۹. ۷-۳۰.
- نویسندگان، مهدی (۱۳۹۱). « الزامات مدیریتی تحول بنیادین در آموزش و پرورش ». **مجله راهبرد فرهنگ**. ۱۷. ۱۸. ۲۹۵-۳۲۴.
- یوسلیانی، غلامعی، بهرنگی، محمدرضا، آراسته، حمیدرضا، عبدالهی، بیژن (۱۳۹۵). « طراحی و تدوین شاخص‌های ارزیابی عملکرد نظام پژوهش در آموزش و پرورش ». **فصلنامه مطالعات اندازه گیری و ارزشیابی آموزشی**. ۶(۱۳). ۶۹-۱۰۹.

Agostino, D.; Arena, M.; Azzone, G.; Molin, M. D. & Masella, C. (2012). Developing a performance measurement system for public research centers, *Int. Journal of Business Science and Applied Management*, 7 (1), 43-60.

Badawy, M., El-Aziz, A. A., & Hefny, H. (2019). **Exploring and Measuring the Key Performance Indicators in Higher Education Institutions.**

Baggett, K. S. (2014). **A system – Based framework for assessment of performance measurement system implementation in R&D organization.** A dissertation to the faculty of old dominion university in partial fulfillment of the requirements for the degree of doctor of philosophy, old dominion university.

Jamal, A., Suropto, S., & Syahputra, R. (2016). **Performance evaluation of wind turbine with doubly-fed induction generator.**

Korkmaz, M., Arıkan, B., Suyolcu, Y. E., Aslan, B., & Serincan, U. (2018). Performance evaluation of InAs/GaSb superlattice photodetector grown on GaAs substrate using AlSb interfacial misfit array. *Semiconductor Science and Technology*, 33(3), 035002.

Matsumoto, M. S., Albuquerque, S. S., Santa Rita, L. P., & Pinto, I. S. (2019). **Academic performance and investments in federal institutes of education in the Brazilian Northeast. REBRAE**, 12(2), 154-170.

Ranaei, M. (2014). **Road map details of education fundamental evolution document accomplishment.** Retrived from <http://ayaronline.ir/1393/09/100697.html>. (In Persian).

Sogue, J., Jaccard & Wu, J. (2007). Performance evaluation of heterogeneous bank supply chain systems from the perspective of measurement and decomposition. *Computers & Industrial Engineering*, 113, 891-903.

Tarmina, R. & Gao, J. (2009). Identifying acceptable performance appraisal criteria: an international perspective, *Asia pacific Journal of Human recourse*, 17 (1), 102-125.

